

بررسی رابطه بین باورهای ارتباطی و سازگاری زناشویی کارکنان زن متأهل دانشگاه شهید بهشتی لادن منصور^۱، کبری عبدالمحمدی^۲

چکیده

پژوهش حاضر به منظور بررسی رابطه باورهای ارتباطی و سازگاری زناشویی در زنان شاغل و متأهل می‌باشد. به این منظور ۱۰۰ نفر از کارکنان زن شاغل و متأهل در دانشگاه شهید بهشتی مورد پژوهش قرار گرفتند. شرکت کنندگان با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات سیاهه باور ارتباطی (RBI)^۳ و پرسشنامه سازگاری زناشویی (DAS)^۴ بوده است، اطلاعات جمع‌آوری شده با آزمون‌های آماری رگرسیون چند متغیره و تحلیل واریانس یکراهه مورد بررسی قرار گرفتند. نتایج نشان داد که توقع ذهن خوانی و تخریب‌کنندگی مخالفت روی هم رفته ۴۲٪ از تغییرات سازگاری؛ توقع ذهن خوانی، تخریب‌کنندگی مخالفت و عدم تغییر پذیری همسر روی هم رفته ۲۸٪ از تغییرات رضایت دو نفری، توقع ذهنی خوانی و تخریب‌کنندگی مخالفت ۲۸٪ از تغییرات توافق دو نفری را تبیین می‌کنند. توقع ذهن خوانی، تخریب‌کنندگی مخالفت و باور در تفاوت‌های جنسیتی ۲۸٪ از تغییرات ابراز محبت را پیش‌بینی می‌کنند و متغیر فرزند، تخریب‌کنندگی مخالفت و کمال‌گرایی جنسی ۲۷٪ از تغییرات همبستگی دو نفری را پیش‌بینی می‌کنند. همچنین یافته‌ها نشان می‌دهد که در سطوح مختلف تحصیلی آزمودنی‌ها بین میزان باورهای ارتباطی و باور تخریب‌کنندگی مخالفت تفاوت معنی‌دار وجود دارد. یافته‌های این پژوهش در آموزش شناختی همسران شاغل و اصلاح باورهای ناکارآمد آن‌ها می‌تواند به کار گرفته شود.

واژگان کلیدی: باورهای ارتباطی، سازگاری زناشویی، کارکنان

l_mansour@cc.sbu.ac.ir

۱. عضو هیئت علمی دانشگاه شهید بهشتی،

۲. کارشناسی ارشد مشاوره خانواده

3 . Relationship Beliefs Inventory (RBI)

4 . Dyadic Adjustment Scale

مقدمه

زندگی انسان از مراحل مختلفی تشکیل شده است که یکی از پیچیده‌ترین و دشوارترین مراحل آن ازدواج و تشکیل خانواده است. ازدواج رابطه‌ای انسانی، پیچیده، ظریف و پویاست که از ویژگی‌های خاصی برخوردار است (برنشتاین، ۱۳۸۰). آنچه که، در ازدواج اهمیت به سزایی دارد سازگاری زناشویی و رضایت از ازدواج می‌باشد.

سازگاری زناشویی یک فرایند است که در طول زندگی زوجین به وجود می‌آید. زیرا که لازمه آن انطباق سلیقه‌ها، شناخت صفات شخصیتی، ایجاد قواعد رفتاری و شکل‌گیری الگوهای مرادده‌ای است. بنابراین سازگاری زناشویی فرایند تکاملی بین زن و شوهر است (لاس ول و لاس ول^۱، ۱۹۸۲، به نقل از فقیریور، ۱۳۸۰). همچنین سازگاری زناشویی یک مفهوم چند بعدی بوده و در برگیرنده عوامل گوناگون می‌باشد که همگی در رضایت یا عدم رضایت در روابط سهم دارند (بنون^۲، ۱۹۹۵، به نقل از تیرگری، ۱۳۸۰). مطالعه علمی در سازگاری زناشویی از دهه ۱۹۹۰ تا کنون توجه ویژه‌ای را به خود جلب کرده است (فینچام^۳، ۲۰۰۰، به نقل از قلخانی، ۱۳۸۵).

مطالعات دیدگاه شناختی و ارتباطی در مسائل زناشویی و مطالعه عوامل مؤثر بر سازگاری زناشویی نشان داده است که شناخت، تفکرات و باورها نقش به سزایی در روابط زوجین ایفا می‌کنند. از دیدگاه نظریه عقلانی - عاطفی - رفتاری، ناسازگاری زناشویی علت وفاداری زوجین به یک یا چند اسطوره ارتباطی است که این اسطوره‌ها عموماً مربوط به روابط زناشویی و عشق می‌باشند. اسطوره‌ها باور همگانی بوده که باعث می‌شوند زوجین انتظارات خود را از یکدیگر بالا برده و با دنبال کردن این اسطوره‌ها در روابط خود احساس نارضایتی کنند. اگر این اسطوره‌ها تبدیل به الزام و اجبار گردد (باور غیرمنطقی) آنگاه ناسازگاری زناشویی بروز می‌کند (درایدن^۴، ۲۰۰۳).

در رویکرد شناخت درمانی یک نیز بر فرضیه‌ها و باورهای موجود در طرحواره‌های شناختی زن و شوهر تأکید شده است. به نظر یک وقتی طرحواره‌ها شناختی (باورها و فرضیه‌ها) تحت تأثیر تحریفات شناختی قرار می‌گیرند، حکم قاعده یا باورهای غیر منطقی را پیدا می‌کنند که

- 1 . Lace wall & Lace wall
- 2 . Benone
- 3 . Fincham
- 4 . Dryden

این باورهای افراطی و بسیار مطلق باعث می شوند نظام تفسیری زوجین به صورت غیرمنطقی و نادرست عمل کند و زن و شوهر در تعاملات خود دچار تعارض شوند (بک^۱، قراچه راغی، ۱۳۸۰). اپشتاین و آیدلسون^۲ در سال (۱۹۸۱) تعدادی از باورهای غیرمنطقی ارتباطی را مشخص کرده‌اند. آنها در پژوهش‌های خود دریافتند که میزان باورهای غیرمنطقی درباره‌ی رابطه زناشویی پیش بینی کننده نیرومندی برای آشفتگی زندگی زناشویی است این باورها عبارتند از: تخریب کنندگی مخالفت، توقع ذهن خوانی، باور به عدم تغییر پذیری همسر، کمال گرایی جنسی و باور در مورد تفاوت‌های جنسیتی (برنشتاین، ۱۳۸۰).

تحقیقات متعددی تأثیر مخرب این باورها را بر روی ارتباطات زناشویی نشان دادند. این باورهای غیرمنطقی به صورت آگاهانه در زوجین وجود دارند و همسران از تأثیرات منفی آنها در افزایش ناسازگاری زناشویی خود آگاهی ندارد. از آنجا که تفکر و باور سالم یکی از مؤلفه‌های مهم ارتباط کارآمد زناشویی است و تأکید درمانگران بر این مسئله که برای کمک به زوجین ناسازگار می‌توان با تکنیک‌های شناختی به شناسایی این باورهای ناکارآمد و همچنین رشد ارتباط مؤثر زناشویی پرداخت (باکوم، ۱۹۹۸)، لذا با ایجاد تنش وسیع‌تر نسبت به این موضوع برای زوجین در هر قشری از جامعه، می‌توان رضایت زناشویی را افزایش داد. اگر چه تا کنون پژوهش‌های متعددی پیرامون این مسئله انجام شده است، اما پژوهش حاضر درصدد بود تا مفروضه‌های مطرح شده در زمینه باورهای غیرمنطقی ارتباطی را در جامعه‌ای شاغل، فرهنگی و دارای تحصیلات بررسی کند که ناسازگاری زناشویی به صورت نهفته در آنها وجود دارد.

مولر و ونزیل^۳ (۱۹۹۱) در تحقیق خود با عنوان باورهای ارتباطی، سازگاری زناشویی و ادراک بین شخصی بر روی نمونه زوج‌های آفریقای شمالی و جنوبی به این نتیجه رسیدند که در نمونه زوج‌های آفریقای شمالی بین باور تخریب کنندگی مخالفت با سازگاری زناشویی همبستگی منفی و کمال گرایی جنسی با سازگاری زوج‌ها رابطه معنادار وجود داشت.

هافر کامپ^۴ در سال ۱۹۹۴ به بررسی رابطه باورهای ارتباطی و رفتار متعارض در ۷۴ زوج پرداخت. نتایج نشان داد که باور تخریب کنندگی مخالفت و عدم تغییر پذیری همسر در پیش

1 . Beke

2 . Epstein & Eidelson

3 . Moller & Vanzyle

4 . Hafer Kamp

بینی اختلافات زناشویی سهیم بودند و در سطح دو متغیری بین باورهای ارتباطی و شروع مشاجره در اختلافات زناشویی همبستگی منفی وجود دارد.

مولین^۱ (۱۹۹۹) در بررسی تأثیر سطوح افسردگی بر روی باورهای زناشویی و ارتباطات زناشویی نشان داد که افراد افسرده با داشتن باور تخریب کنندگی مخالفت و توقع ذهن خوانی از الگوی ارتباطی تقاضا - کناره گیری استفاده می کنند.

بوشمن^۲ (۱۹۹۸) پژوهشی با عنوان ارتباط بین تعارض، باورهای ارتباطی و تکنیک‌های حل مسئله در ارتباطات عاشقانه زوجین انجام داد و نتایج بدست آمده حاکی از آن بود که استفاده از تکنیک‌های حل مسئله مخرب ارتباط معنی‌داری با دو باور تخریب کنندگی مخالفت و عدم تغییر پذیری همسر با کمال گرایی جنسی دارد.

فلیت^۳ و همکاران (۲۰۰۱) در تحقیق خود به بررسی کمال گرایی، باورها و سازگاری زناشویی پرداختند. یافته‌ها نشان دادند که کمال گرایی خود محوری و دیگر محوری با سطوح پایین رضایت زناشویی و رضایت جنسی در زنان و مردان همراه است.

عبدالمحمدی در تحقیق با عنوان بررسی رابطه باورهای غیرمنطقی ارتباطی و تعارضات زناشویی در متقاضیان طلاق دریافت که باورهای مخرب بورسز مخالف، عدم تغییر پذیری همسر، توقع ذهن خوانی، کمال گرایی جنسی و سطح تحصیلات با تعارضات زناشویی رابطه معنی داری دارند.

ادیب راد و ادیب راد (۱۳۸۵) به بررسی و مقایسه رابطه باورهای ارتباطی با دلزدگی زناشویی در زنان متقاضی طلاق و زنان مایل به ادامه زندگی مشترک و در پژوهشی دیگر ادیب راد و همکاران (۱۳۸۴) به مقایسه باورهای ارتباطی زنان متقاضی طلاق و زنان عادی شهر تهران پرداختند. نتایج دو پژوهش نشان داد که باورهای ارتباطی عدم تغییر پذیری همسر، توقع ذهن خوانی و تخریب کنندگی مخالفت به طور معناداری در زنان متقاضی طلاق بیشتر از زنان مایل به ادامه زندگی مشترک بود.

شایسته و همکاران (۱۳۸۵) در بررسی رابطه رضایت مندی زناشویی با باورهای ارتباطی و انتظارات غیرمنطقی زوجین ایرانی مقیم کانادا و استرالیا دریافتند که باورهای ارتباطی پیش

1 . Mulin

2 . Bushman

3 . Flett

بینی کننده رضایت مندی زناشویی هستند و دو متغیر تخریب کنندگی مخالفت و عدم تغییر پذیری همسر بیشترین سهم را در پیش بینی رضایت زناشویی دارند.

روش پژوهش

جامعه، نمونه و روش نمونه گیری

روش پژوهش توصیفی و همبستگی است. جامعه این پژوهش شامل کارکنان زن متأهل دانشگاه شهید بهشتی است که تعداد آنها ۱۴۳ نفر می‌باشد. برای انتخاب نمونه بر اساس جدول مورگان ۱۰۰ نفر از کارکنان با روش نمونه‌گیری تصادفی ساده استفاده شدند و سپس پرسشنامه‌ها در اختیار افراد قرار گرفت.

ابزارهای پژوهش

سیاهه باور ارتباطی (RBI)

این سیاهه به منظور اندازه گیری باورهای غیرمنطقی زناشویی توسط آیدلسون و اپشتاین (۱۹۸۲) ساخته شده است و توسط مظاهری و پوراعتماد (۱۳۸۰) با روش ترجمه و ترجمه مجدد به فارسی برگردانده و مورد استفاده قرار گرفت. این سیاهه دارای ۴۰ سؤال است که هر سؤال در طیف لیکرت به صورت ۶ گزینه‌ای از ۰ (کاملاً غلط) تا ۵ (کاملاً درست) پاسخ داده می‌شود. پنج خرده مقیاس عبارتند از: باور «تخریب کنندگی مخالفت» باور به «عدم تغییر پذیری همسر»، «توقع ذهن خوانی»، «کمال گرایی جنسی» و باور «در مورد تفاوت‌های جنسیتی». ایمل کامپ و همکاران (۱۹۸۷) در تحقیق خود پایایی درونی سیاهه باور ارتباطی را در دامنه ۷۴ تا ۸۳ نشان دادند. آیدلسون و اپشتاین (۱۹۸۲) در تحقیق خود نشان دادند که پایایی سیاهه باورهای ارتباطی با آلفای کرونباخ برای خرده مقیاس‌ها از دو دامنه ۰/۷۲ تا ۰/۸۱ است (به نقل از بوشمن، ۱۹۹۸). در پژوهش حاضر ضریب اعتبار سیاهه باور ارتباطی یا ضریب آلفای کرونباخ برابر با $I=0/76$ بود. آیدلسون و اپشتاین (۱۹۸۲) دریافتند که نمره‌های RBI با نمره‌های آزمون باورهای غیرمنطقی جونز (IBI، جونز، ۱۹۶۸) همبستگی مثبت داشت، همچنین خرده مقیاس‌های RBI ارتباط مخفی با سازگاری زناشویی داشت که با مقیاس سازگاری MAS (لاک و والاس^۱، ۱۹۵۹) [در تحقیق ایمل کامپ و همکاران (۱۹۸۷)] اندازه گیری شده بود.

همچنین ارتباط مثبت بین نمره باورهای ارتباطی (RBI) و ناسازگاری زناشویی به همراه ارتباط منفی معنی‌دار بین بیشتر خرده مقیاس‌های باور ارتباطی و خرده مقیاس‌های ارتباطی صمیمی وجود داشت (به نقل از بوشمن، ۱۹۹۸).

مقیاس سازگاری زناشویی (DAS)

این مقیاس توسط اسپانیر در سال ۱۹۷۶ تهیه شده و توسط ثنائی ترجمه و به چاپ رسیده است. این مقیاس به منظور ارزیابی کیفیت رابطه زناشویی به کار می‌رود این مقیاس یک ابزار ۳۲ سؤالی است که برای چند هدف ساخته شده است. می‌توان با به دست آوردن کل نمرات از این ابزار برای اندازه‌گیری رضایت کلی در یک رابطه صمیمانه استفاده کرد. تحلیل عاملی نشان می‌دهد که این مقیاس چهار بعد رابطه: رضایت دو نفری، همبستگی دو نفری، توافق دو نفری و ابراز محبت را می‌سنجد (ثنائی، ۱۳۷۹). مقیاس سازگاری زناشویی سه نوع مقیاس متفاوت رتبه بندی بدست می‌دهد. نمره کل مجموع تمام سؤال‌ها بین صفر تا ۱۵۱ بوده که نمرات بالاتر نشان دهنده رابطه بهتر است. پایایی این مقیاس به این شرح می‌باشد: نمره کل مقیاس با آلفای کرونباخ ۰/۹۶ از همسانی درونی قابل توجهی برخوردار است. همسانی درونی خرده مقیاس‌ها بین خوب تا عالی (رضایت دو نفری=۰/۹۴، همبستگی دو نفری=۰/۸۱، توافق دو نفری=۰/۹۰، ابراز محبت ۰/۷۳) است. در این پژوهش اعتبار این مقیاس‌ها ابتدا با روش‌های منطقی روایی محتوا چک شد. مقیاس سازگاری زناشویی با قدرت تمیز دادن زوج‌های متأهل و مطلقه در هر سؤال، روایی خود را برای گروه‌های شناخته شده نشان داده است. این مقیاس از روایی همزمان برخوردار بوده و با «مقیاس رضایت زناشویی لاک والاس» همبستگی ($r=0/86$) نشان داده است. نمره میانگین کل «مقیاس سازگاری زناشویی» برای افراد متأهل ۱۱۴/۸ و انحراف معیار آن ۱۷/۸ و برای گروه مطلقه‌ها ۷۰/۱۷ و انحراف معیار آن ۲۳/۸ گزارش شده است (برازنده، و همکاران، ۱۳۸۴).

یافته‌ها پژوهش

در این مطالعه ۱۰۰ نفر از کارکنان مورد بررسی قرار گرفتند که در جدول ۱ توصیف داده‌ها ارائه شده است. برای بررسی سهم هر یک از متغیرهای مطرح شده در سازگاری زناشویی و مؤلفه‌های آن از رگرسیون چندمتغیره استفاده گردید. در مرحله بعد میزان باورهای ارتباطی در

سطوح مختلف تحصیلی گروه مورد مطالعه از طریق تحلیل واریانس یکراهه مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۱. توصیف داده‌ها

شاخص متغیر	قراوانی	میانگین	انحراف استاندارد	واریانس
مدت ازدواج	۱۰۰	۱۰/۱۹	۸/۴۱	۷۰/۸۰۲
تحصیلات	۱۰۰	۲/۵۷	۱/۰۴۶	۱/۰۹۶
سن	۱۰۰	۳۲/۲۱	۱۱/۸۶	۱۴۰/۷۵
فرزند	۱۰۰	۱/۰۱	۰/۱۸۹	۰/۷۹
باورهای ارتباطی	۱۰۰	۸۴/۴۶	۱۷/۵۰۶	۳۰۶/۴۹
تخریب‌کنندگی مخالفت	۱۰۰	۱۶	۶/۳۵	۴۰/۳۶
عدم تغییرپذیری همسر	۱۰۰	۲۰/۶۵	۵/۱۴	۲۶/۴۵
توقع ذهن خوانی	۱۰۰	۱۲/۱۵	۵/۱۵	۲۶/۵۳
کمال‌گرایی جنسی	۱۰۰	۱۷/۶۱	۵/۰۷	۲۵/۷۱
باور در مورد تفاوت‌های جنسیتی	۱۰۰	۱۸/۰۵	۵/۱۷	۲۶/۷۵
سازگاری	۱۰۰	۱۱۲/۱۸	۲۱/۳۸	۴۵۷/۱۷
رضایت زناشویی	۱۰۰	۳۵/۶	۷/۱۷	۵۱/۴
همبستگی دونفری	۱۰۰	۱۵/۸	۴/۴۹	۲۰/۱۸
توافق دونفری	۱۰۰	۴۴/۹۴	۹/۲۹	۸۶/۳۳
ابراز محبت	۱۰۰	۹/۰۸	۲/۶۱	۶/۱۸۶

فرضیه اول: باورهای ارتباطی و ویژگی‌های جمعیت شناختی، سازگاری زناشویی کارکنان را پیش‌بینی می‌کند.

جدول ۲. خلاصه مدل رگرسیون و مشخصه‌های آماری رگرسیون سازگاری زناشویی بر روی مؤلفه‌های باور ارتباطی و مشخصات جمعیت شناختی

گام	متغیر	R	R ²	Adjusted R square	F	سطح معنی‌داری	خطای برآورد	B
۱	توقع ذهن خوانی	۰/۱۵۵	۰/۳۰	۰/۲۹	۴۲/۹۶	۰/۰۰۰	۴/۶۱	-۰/۱۵۵
۲	توقع ذهن خوانی تخریب‌کنندگی مخالفت	۰/۱۶۶	۰/۴۲	۰/۴۲	۳۷/۹۶	۰/۰۰۰	۵/۲	-۰/۱۴۴ -۰/۱۳۸

برای تحلیل رگرسیون، متغیرهائی که با سازگاری زناشویی رابطه معناداری داشتند وارد معادله پیش بینی می‌شوند. بر اساس جدول ۲، تحلیل رگرسیون چندمتغیره نشان می‌دهد که متغیر توقع ذهن خوانی به تنهایی ۲۹٪ تغییرات سازگاری زناشویی و به همراه متغیر تخریب‌کنندگی مخالفت ۴۲٪ از تغییرات سازگاری زناشویی را پیش بینی می‌کند. به علت آنکه مؤلفه‌های دیگر باور ارتباطی و مشخصات جمعیت شناختی رابطه ضعیفی با سازگاری زناشویی داشتند وارد معادله پیش بینی نشدند.

فرضیه دوم: باورهای ارتباطی (۱- تخریب‌کنندگی مخالفت، ۲- عدم تغییر پذیری همسر، ۳- توقع ذهن خوانی، ۴- کمال‌گرایی جنسی و ۵- باور در مورد تفاوت‌های جنسیتی) و ویژگیهای جمعیت شناختی کارکنان رضایت دو نفری را پیش بینی می‌کنند.

جدول ۳. خلاصه مدل رگرسیون و مشخصه‌های آماری رگرسیون رضایت دو نفری بر روی مؤلفه‌های باور ارتباطی و مشخصات جمعیت شناختی

گام	متغیر	R	R ²	Adjusted R square	F	سطح معنی‌داری	خطای برآورد	B
۱	توقع ذهن خوانی	۰/۱۵۳	۰/۲۸	۰/۲۷	۳۸/۷۸	۰/۰۰۰	۱/۵۷	-۰/۱۵۳
۲	توقع ذهن خوانی تخریب‌کنندگی مخالفت	۰/۱۶۰	۰/۳۶	۰/۳۵	۲۸/۲۶	۰/۰۰۰	۱/۸۵	-۰/۱۴۴ -۰/۱۳۰
۳	توقع ذهن خوانی تخریب‌کنندگی مخالفت عدم تغییرپذیری همسر	۰/۱۶۳	۰/۴۰	۰/۳۸	۲۱/۳۹	۰/۰۰۰	۲/۵۹	-۰/۱۴۶ -۰/۱۳۵ ۰/۱۱۸

برای تحلیل رگرسیون چندمتغیره گام به گام، متغیرهایی که با رضایت دو نفری رابطه معنی‌داری داشتند وارد معادله پیش بینی می‌شوند. بر اساس جدول ۳، تحلیل رگرسیون چندمتغیره نشان می‌دهد که متغیر توقع ذهن خوانی به تنهای ۲۷٪ از تغییرات رضایت دو نفری و به همراه متغیر تخریب کنندگی مخالفت ۳۵٪ از تغییرات رضایت دو نفری را پیش بینی می‌کنند. در گام سوم تحلیل، این متغیر به همراه تخریب کنندگی مخالفت و عدم تغییر پذیری همسر ۲۸٪ از تغییرات رضایت دو نفری را پیش‌بینی می‌کنند. دیگر متغیره‌های باور ارتباطی و مشخصات جمعیت شناختی به دلیل ضریب همبستگی پایین با رضایت دونفری قدرت پیش بینی نداشتند و وارد معادله شدند.

فرضیه سوم: باورهای ارتباطی (۱- تخریب کنندگی مخالفت، ۲- عدم تغییرپذیری همسر و ۳- توقع ذهن خوانی، ۴- کمال‌گرایی جنسی و ۵- باور در مورد تفاوت‌های جنسیتی) و ویژگی‌های جمعیت شناختی کارکنان، توافق دو نفری را پیش‌بینی می‌کنند.

جدول ۴. خلاصه مدل رگرسیون و مشخصه‌های آماری رگرسیون توافق دو نفری بر روی مؤلفه‌های باور ارتباطی و ویژگی‌های جمعیت شناختی

گام	متغیر	R	R ^۲	Adjusted R square	F	سطح معنی‌داری	خطای برآورد	B
۱	توقع ذهن خوانی	۰/۵۳	۰/۲۸	۰/۲۸	۳۹/۶	۰/۰۰۰	۲/۰۲	-۰/۵۳
۲	توقع ذهن خوانی تخریب کنندگی مخالفت	۰/۶۳	۰/۳۹	۰/۳۸	۲۲/۲۲	۰/۰۰۰	۲/۳۴	-۰/۴۳ -۰/۳۴

برای تحلیل رگرسیون چندگانه گام به گام متغیره‌های که با توافق دو نفری رابطه معنی‌داری داشتند وارد معادله پیش بینی می‌شوند بر اساس جدول ۴، تحلیل رگرسیون چندمتغیره نشان می‌دهد که متغیر توقع ذهن خوانی به تنهایی ۲۸٪ از تغییرات توافق دو نفری و به همراه متغیر تخریب کنندگی مخالفت ۳۸٪ از تغییرات را پیش‌بینی می‌کند. مؤلفه‌های دیگر باور ارتباطی و مشخصات دموگرافیک همبستگی پایینی با متغیر توافق دو نفری داشتند. بنابراین وارد معادله پیش‌بینی نشدند.

فرضیه چهارم: باورهای ارتباطی (۱- تخریب کنندگی مخالفت، ۲- عدم تغییرپذیری همسر و ۳- توقع ذهن خوانی، ۴- کمال‌گرایی جنسی و ۵- باور در مورد تفاوت‌های جنسیتی) و ویژگی‌های جمعیت شناختی کارکنان ابراز محبت را پیش بینی می‌کنند.

جدول ۵. خلاصه مدل رگرسیون و مشخصه‌های آماری رگرسیون بر ابراز محبت
روی مؤلفه‌های باور ارتباطی و ویژگی‌های جمعیت شناختی

گام	متغیر	R	R ²	Adjusted R square	F	سطح معنی داری	خطای برآورد	B
۱	توقع ذهن خوانی	۰/۴۵	۰/۲۱	۰/۲۰	۲۵/۷۲	۰/۰۰۰	۰/۶۰	-۰/۴۵
۲	توقع ذهن خوانی تخریب کنندگی مخالفت	۰/۵۲	۰/۲۷	۰/۲۵	۱۸/۲۲	۰/۰۰۰	۰/۷۲	-۰/۳۸ -۰/۲۶
۳	توقع ذهن خوانی تخریب کنندگی مخالفت باور در مورد تفاوت های جنسیتی	۰/۵۵	۰/۳۰	۰/۲۸	۱۲/۸۷	۰/۰۰۰	۰/۹۰	-۰/۲۹ -۰/۲۴ -۰/۱۹

برای تحلیل رگرسیون چندگانه متغیرهای که رابطه معنی داری با ابراز محبت داشتند، وارد معامله پیش بینی می‌شوند بر اساس جدول ۵، تحلیل رگرسیون چندگانه نشان می‌دهد که متغیر توقع ذهن خوانی به تنهایی ۲۰٪ از تغییرات ابراز محبت را و به همراه تخریب کنندگی مخالفت ۲۵٪ از تغییرات ابراز محبت را پیش‌بینی می‌کند. همچنین در گام سوم تحلیل، این متغیر به همراه تخریب کنندگی مخالفت و باور در مورد تفاوت‌های جنسیتی ۲۸٪ از تغییرات ابراز محبت را پیش‌بینی می‌کند. دیگر متغیرهای باورهای ارتباطی و مشخصات جمعیت شناختی به دلیل ضریب همبستگی پائین با متغیر ابراز محبت وارد معادله پیش بینی شدند.

فرضیه پنجم: باورهای ارتباطی (۱- تخریب کنندگی مخالفت، ۲- عدم تغییرپذیری همسر و ۳- توقع ذهن خوانی، ۴- کمال گرایی جنسی و ۵- باور در مورد تفاوت‌های جنسیتی) و ویژگی‌های جمعیت شناختی کارکنان همبستگی دو نفری را پیش بینی می‌کنند.

جدول ۶. خلاصه مدل رگرسیون و مشخصه‌های آماری رگرسیون همبستگی دو نفری بر روی مؤلفه‌های باور ارتباطی و ویژگی‌های جمعیت شناختی

گام	متغیر	R	R ²	Adjusted R square	F	سطح معنی‌داری	خطای برآورد	B
۱	فرزند	۰/۳۷	۰/۱۲	۰/۱۲۸	۱۵/۴۹	۰/۰۰۰	۰/۶۳	-۰/۳۷
۲	فرزند تخریب کنندگی مخالفت	۰/۴۹	۰/۲۴	۰/۲۳	۱۵/۹۱	۰/۰۰۰	۱/۱۳	-۰/۳۴ -۰/۳۳
۳	فرزند تخریب کنندگی مخالفت کمال گرایی جنسی	۰/۵۴	۰/۲۹	۰/۲۷	۱۳/۴۸	۰/۰۰۰	۱/۴۸	-۰/۳۸ -۰/۴۲ -۰/۲۴

برای تحلیل رگرسیون چندگانه متغیرهای که رابطه معنی‌داری با همبستگی دو نفری داشتند، وارد معادله پیش بینی می‌شوند. بر اساس جدول ۶، تحلیل رگرسیون چندگانه نشان می‌دهد که متغیر فرزند به تنهایی ۱۲٪ از تغییرات همبستگی دو نفری و به همراه متغیر تخریب کنندگی مخالفت ۲۳٪ از تغییرات همبستگی دو نفری را پیش بینی می‌کند. در گام سوم تحلیل، این متغیر به همراه تخریب کنندگی مخالفت و کمال گرایی جنسی ۲۷٪ از تغییرات همبستگی دو نفری را پیش بینی می‌کند. مؤلفه‌های دیگر باور ارتباطی و مشخصات دیگر جمعیت شناختی رابطه معنادار ضعیفی با همبستگی دو نفری داشتند بنابراین وارد معادله پیش بینی نشدند. فرضیه ششم: بین میزان باورهای ارتباطی کارکنان در سطوح تحصیلی مختلف، تفاوت وجود دارد.

جدول ۷. شاخص های آماری میزان باورهای ارتباطی در سطوح مختلف تحصیلی کارکنان

متغیر	شاخص	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
دیپلم		۱۸	۸۸/۷۷	۱۳/۵۱
فوق دیپلم		۷	۹۶/۰۰	۱۳/۷۱
کارشناسی		۵۹	۸۳/۹۴	۱۸/۷۷
ارشد		۱۲	۷۲/۷۵	۱۴/۰۳

جدول ۸. نتایج تحلیل واریانس یک راهه برای بررسی میزان باورهای ارتباطی کارکنان در سطوح مختلف تحصیلی

متغیر	شاخص	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجموع مجذورات	F	سطح معنی داری
بین گروهی		۲۹۶۵/۶۳	۴	۷۴۱/۴۰	۲/۵۷	۰/۰۴
درون گروهی		۲۷۳۷۷/۲۰	۹۵	۲۸۸/۱۸۱		
کل		۳۰۳۴۲/۸۴	۹۹			

تحلیل واریانس نشان می دهد که در سطح معنی داری $p < 0/05$ میزان باورهای ارتباطی کارکنان در سطوح تحصیلی مختلف تفاوت معنی داری وجود دارد. همچنین نتایج آزمون تعقیبی LSD نشان داد که میزان باورهای ارتباطی بین سطوح تحصیلی دیپلم و کارشناسی ارشد ($p < 0/05$)، بین فوق دیپلم و کارشناسی ارشد ($p < 0/01$) و کارشناسی و کارشناسی ارشد ($p < 0/05$) تفاوت وجود دارد.

جدول ۹. شاخص های آماری میزان باور تخریب کنندگی مخالفت در سطوح مختلف تحصیلی کارکنان

متغیر	شاخص	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد
دیپلم		۱۸	۱۶/۷۷	۵/۰۸
فوق دیپلم		۷	۱۹/۴۲	۷/۳۹
کارشناسی		۵۹	۱۶/۱۸	۶/۵۸
ارشد		۱۲	۱۱/۲۵	۵/۴۴

جدول ۱۰. نتایج تحلیل واریانس یک راهه برای بررسی میزان باور تخریب کنندگی مخالفت کارکنان در سطوح مختلف تحصیلی

شاخص / متغیر	مجموع مجدورات	درجه آزادی	میانگین مجموع مجدورات	F	سطح معنی داری
بین گروهی	۳۸۱/۹۷	۴	۷۴۱/۴۰	۲/۵۷	۰/۰۴۳
درون گروهی	۳۶۱۴/۰۲	۵۹	۲۸۸/۱۸		
کل	۳۹۹۶	۹۹			

تحلیل واریانس نشان می‌دهد که در سطح معنی‌داری ($p < 0/05$) میزان باور تخریب کنندگی مخالفت کارکنان در سطوح تحصیلی مختلف تفاوت معنی‌داری دارد. همچنین آزمون تعقیبی LSD نشان داد که میزان باور تخریب کنندگی مخالفت بین سطوح تحصیلی دیپلم و کارشناسی ($p < 0/05$)، فوق دیپلم و کارشناسی ارشد ($p < 0/01$) و کارشناسی و کارشناسی ارشد ($p < 0/05$) تفاوت معناداری وجود دارد.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه بین باورهای ارتباطی و سازگاری زناشویی کارکنان زن متأهل دانشگاه شهید بهشتی صورت گرفته است. نتایج بدست آمده دبدگاه الیس و بک را در مورد تفکرات و باورهای غیرمنطقی در ارتباطات زناشویی را تأیید می‌کنند. این مطالعه نشان داد که توقع ذهن خوانی و تخریب کنندگی مخالفت، پیش‌بینی کننده سازگاری زناشویی و توافق دو نفری است. بدین معنا افزایش این باورها با کاهش سازگاری زناشویی و توافق دو نفری همراه است. اعتقاد به این که بدون نیاز به اظهار کردن، طرف مقابل بتواند احساسی‌ها و افکار و نیازهای همسرش را درک کند. با توجه به این باور که اختلاف نظرهای زوجین منجر از بین رفتن رابطه خوب زناشویی می‌شود، موجب تعارض و ادراک نادرست زوجین از یکدیگر و رابطه زناشویی شان می‌شود و امکان اتخاذ راه حل‌های منطقی برای حل مشکلاتشان را از بین می‌برد. این یافته‌ها با نتایج تحقیقات مولر و ونزیل (۱۹۹۱)، هافر کامپ (۱۹۹۴)، بوشمن (۱۹۹۸)، مولین (۱۹۹۹)، ادیب راد و ادیب راد (۱۳۸۵) و ادیب راد و همکاران (۱۳۸۴) و عبدالمحمدی (۱۳۸۵) همسو می‌باشد. نتایج دیگر این تحقیق: عدم تغییر پذیری همسر به همراه توقع ذهن خوانی و تخریب

کنندگی مخالفت، ابراز محبت و کمال گرایی جنسی به همراه متغیر تخریب کنندگی مخالفت و متغیر فرزند، همبستگی دو نفری را پیش بینی می‌کند، نیز با یافته‌های اپشتاین و آیدلسون (۱۹۸۱)، بوشمن (۱۹۹۸)، فلیت و همکاران، (۲۰۰۱) و عبدالمحمدی (۱۳۸۵) همسو می‌باشد. نتایج تحقیق حیدری و همکاران متأهل نشان داد که باور عدم تغییر پذیری همسر در مردان و زنان پیش بینی کننده احساس مثبت نسبت به همسر و افزایش باور کمال گرایی جنسی پیش بینی کننده احساس مثبت در مردان بود که با نتایج بدست آمده همخوانی دارد. اعتقاد به باور عدم تغییر پذیری همسر باعث می‌شود که وقتی یکی از زوجین رفتار ایده آلی نداشته باشد، زوج دیگر با بزرگنمایی هر گونه اشکال در رابطه و همچنین با شخصی سازی، مشکلات موجود در تعاملشان را به همسرش نسبت می‌دهد و این جریان منتهی به از بین رفتن نیروهای بالقوه زوجین برای بهبود روابط زناشویی و امکانات موجود برای حل ناسازگاری‌های زناشویی می‌شود. هنگامی که زوجین با باورهای کمال گرایی جنسی بر خود حکم می‌کنند که باید از نظر جنسی کامل و بدون نقص بوده تا مورد پذیرش همسر خود قرار گیرند، موجب اضطراب در عملکرد جنسی می‌شوند و احتمالاً منجر به سرکوب واکنش‌های جنسی در آن‌ها می‌شود. از آن جا که ارتباط جنسی رضایت بخش، یکی از الزامات رابطه زناشویی است؛ با اختلال در این بعد رابطه، همبستگی زناشویی و سازگاری زناشویی دچار اشکال می‌شود.

نتایج تحلیل واریانس نشان داد که میزان باورهای ارتباطی و باور تخریب کنندگی مخالفت در سطوح مختلف تحصیلی آزمودنی‌ها تفاوت معنی‌داری دارد. در تحقیق هامامکی^۱ (۲۰۰۵) با عنوان بررسی رابطه بین باورهای ارتباطی و سازگاری زناشویی زنان و مردان متأهل ترکی، میزان باورهای ارتباطی در سطوح تحصیلات آزمودنی‌ها متفاوت بود و در تحقیق عبدالمحمدی (۱۳۸۵) بین باورهای ارتباطی و تحصیلات آزمودنی‌ها رابطه معنی‌داری وجود داشت. به نظر می‌رسد که سطح تحصیلی به افراد کمک می‌کند تا دیدگاه منطقی به زندگی داشته و مهارت‌های حل مسئله بیشتری کسب می‌کنند تا بتوانند در زندگی زناشویی نیز از این تجربیات بهره بگیرند.

در یک جمع‌بندی می‌توان گفت که فرایند سازگاری زناشویی یک پیوستار است که در یک قطب آن سازگاری یعنی هماهنگی کامل، کارآیی مطلوب، حصول آرامش خاطر و در قطب دیگر آن ناسازگاری یعنی روابط متناقض و مبهم همراه با عدم احساس خشنودی قرار دارد. در

سازگاری زناشویی کیفیت و ماهیت رابطه زناشویی بخش بزرگی را به خود اختصاص می‌دهد و در دیدگاه شناختی و ارتباطی نیز اجزاء شناختی تعیین کننده کیفیت رابطه زناشویی و میزان سازگاری زوجین است؛ چرا که زوجین سازگار برای ایجاد یک نوع رابطه رضایت بخش دارای قدرت پردازش صحیح اطلاعات هستند و یک نوع نظام ارزشی واقع بینانه و منطقی برای خود تنظیم می‌کند تا تحت تأثیر نوسانات شناختی آسیب‌زا قرار نگرفته و در هنگام روبرو شدن با موانع ارتباطی زناشویی از راه حل‌های مناسب بهره می‌گیرند.

منابع

- ادیب راد، ن؛ مهدوی، ا؛ ادیب راد، م. و دهشیری، غ. (۱۳۸۴). مقایسه باورهای ارتباطی زنان مراجعه کننده به مراکز قضایی و زنان مایل به ادامه زندگی مشترک. *خانواده پژوهی، سال اول، شماره اول*.
- ادیب راد، ن. و ادیب راد، م. (۱۳۸۵). بررسی رابطه باورهای ارتباطی با دلزدگی زناشویی در زنان مراجعه کننده به مراکز قضایی و زنان مایل به ادامه زندگی مشترک. *تازه ها و پژوهش های مشاوره، جلد ۳، شماره ۱۳*.
- برازنده، ه؛ صاحبی، ع. و امین یزدی، الف. (۱۳۸۴). *تأثیر باورهای ارتباطی و طرحواره های ناکارآمد اولیه بر سطح سازگاری زناشویی*. پایان نامه کارشناسی ارشد روان شناسی بالینی، دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده روان شناسی و علوم تربیتی.
- برنشتاین، اف.اچ. و برنشتاین، ت. (۱۳۸۰). *زناشویی درمانی*. ترجمه، ح، پورعابدی نائینی و غ، منشی. تهران: انتشارات رشد.
- بک، آ. (۱۳۸۰). *عشق هرگز کافی نیست*. ترجمه م، قراچه داغی. تهران: انتشارات مترجم.
- تیرگری، ع. (۱۳۸۰). *رابطه ساختاری هوش هیجانی با سازگاری زناشویی و تدوین و کاربرد برنامه مداخله ای تقویت هوش هیجانی جهت کاهش ناسازگاری زناشویی*. پایان نامه دکتری، انستیتو روانپزشکی تهران.
- ثنائی، ب. (۱۳۷۹). *مقیاس های سنجش خانواده و ازدواج*. تهران: انتشارات بعثت.
- حیدری، م. م. مظاهری، م. و پوراعتقاد، ح. (۱۳۸۴). بررسی رابطه باورهای ارتباطی با احساسات مثبت نسبت به همسر، *خانواده پژوهی، شماره ۲، تابستان ۱۳۸۴، ۱۲۳-۱۲۴*.
- شایسته، گ؛ صاحبی، ع. و علیپور، ا. (۱۳۸۵). بررسی رابطه رضایت مندی زناشویی با باورهای ارتباطی و انتظارات غیرمنطقی زوجین. *خانواده پژوهی، شماره ۷، پاییز ۱۳۸۵*.
- عبدالمحمدی، ک. (۱۳۸۵). *بررسی و مقایسه رابطه باورهای ارتباطی و تعارضات زناشویی در زنان و مردان مراجعه کننده به دادگاه*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی.
- فقیرپور، م. (۱۳۸۰). *نقش مهارت های اجتماعی در سازگاری زناشویی و طراحی یک مدل آموزشی و ارزشیابی آن*، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبائی.
- فلخانی، ز. (۱۳۸۵). *بررسی میزان اثربخشی روان درمانی حمایتی بر کاهش افسردگی و افزایش سازگاری زناشویی بیماران مبتلا به MS*. پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شهید بهشتی.

مظاهری، م. و پوراعتماد، ح. (۱۳۸۰). *مقیاس باورهای ارتباطی* (چاپ نشده). تهران: پژوهشکده خانواده دانشگاه شهید بهشتی.

- Baccem, P.H. (1998). Empirically supported couple and Family interventions for marital distress and adultment health. *Journal of Consulting and Clinical psychology*, 66, 53-88.
- Bushman, W. (1998). *The relationship between conflict, love and satisfactional relationship beliefs, problem – solving techniques and negotiating strategies in romantic relationship*. Ph. D. Hofstra university.
- Dryden, W. (2003). *Hand book of individual therapy*. Landen LSSAG. Publisher.
- Epstien, N. & Eidelson, R.J. (1981). Unrealistic beliefs of clinical couples: their relationship to expectations, goals, and satisfaction. *The American Journal of Family therapy*, 4, 13-22.
- Flett, G. & Hewitt, Shapiro. (2001). Perfectionism, beliefs, and adjustment indating relationship *Current Psychology*, 20(4).
- Haferkamp, C.J. (1994). Dysfunctional beliefs, self – monitoring, and marital conflict. *Current Psychology*, 13, 348-263.
- Hamamci, Z. (2005). Dysfunctional relationship beliefs in marital satisfaction and adjustment. University of gaziantep, Turkey. *Social Behavior and Personality*, 33 (4), 313-328.
- Moller, A.T. & Vanzyle. P.D. (1991). Relationship beliefs, interpersonal perception and marriage adjustment. *Journal Psychology*, 47, 28-33.
- Mulin, W. (1999). *The impact of depression an marital beliefs and marital communication*. Ph.D. Boston College.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی